

ลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคมกับวิธีป้องกันการปฏิสนธิที่เลือกใช้

ความแตกต่างของฐานะทางเศรษฐกิจและสภาพแวดล้อมทางสังคมมีส่วนในการกำหนดขนาดของครอบครัว โดยทั่วไปมักจะพบว่า ผู้ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมดีมักจะมีจำนวนบุตรน้อย ส่วนผู้ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจ สังคมที่ค่อนข้างจะต่ำมักจะมีจำนวนบุตร ทั้งนี้เนื่องจากความแตกต่างของโอกาสทางเศรษฐกิจและสังคมในอันที่จะเลือกวิธีปฏิบัติวางแผนครอบครัวที่มีประสิทธิภาพเพื่อให้มีจำนวนบุตรที่เหมาะสมกับความสามารถของคนที่จะเลี้ยงดูได้อย่างดี ดังนั้น ในบทนี้จึงสนใจศึกษาถึงวิธีป้องกันการปฏิสนธิที่คู่สมรส เลือกใช้กับลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคมของคู่สมรสเอง

ลักษณะทางสังคม

ก. ระดับการศึกษา

การศึกษาอาจนับได้ว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการเลือกใช้วิธีป้องกันการปฏิสนธิ เพื่อวางแผนกะกำหนดขนาดครอบครัว โดยทั่วไปมักจะพบว่า ผู้ที่มีระดับการศึกษาสูงมักจะมีขนาดครอบครัวเล็กกว่าผู้ที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่า ทั้งนี้โดยที่ผู้ที่มีการศึกษาสูงขึ้นมักจะมีการใช้วิธีป้องกันการปฏิสนธิวิธีหนึ่งวิธีใดในการวางแผนครอบครัว เพื่อกำหนดระยะเวลาการมีบุตรและจำนวนบุตร เช่น การศึกษาของ สมพงษ์ ชีวสันต์^{๑๓} พบว่า กลุ่มสตรีที่สามีเรียนจบชั้นประถมศึกษา ๔ หรือสูงกว่า

---

^{๑๓} สมพงษ์ ชีวสันต์, "การศึกษาเปรียบเทียบทัศนคติและพฤติกรรมที่มีต่อภาวะเจริญพันธุ์ของชาวไทยและชาวมุสลิม," (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิตศึกษาด้านแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ๒๕๑๒), หน้า ๕๗

มีการใช้วิธีป้องกันการปฏิสนธิโดยทำหมันหญิงและยาเม็ดคุมประทาน ส่วนผู้ที่ระดับการศึกษาต่ำกว่าไฮทวงพลาสติก ในอเมริกา Tietze^{๑๔} ศึกษาพบว่า การใช้หมวกยางครอบปากมดลูกก็มีระยะปลอดกัยจะสูงขึ้นตามระดับการศึกษาของคู่สมรส ส่วนการใช้ douche และหลังน้ำกามภายนอกจะเป็นปฏิภาคกลับกับการศึกษาในปากีสถาน^{๑๕} พบว่า ระดับการศึกษาของสามีและภรรยา มีอิทธิพลสำคัญต่อการเลือกใช้วิธีป้องกันการปฏิสนธิ กล่าวคือ ระดับการศึกษาของสามีในสตรีที่ใช้ไฮทวงพลาสติกจะต่ำกว่าระดับการศึกษาของสามีในสตรีที่ใช้วิธีป้องกันการปฏิสนธิแบบเกาทั้งหลาย ในการศึกษารั้งนี้ ได้พิจารณาถึงระดับการศึกษาของคู่สมรสที่กำลังใช้วิธีป้องกันการปฏิสนธิวิธีต่าง ๆ จากตารางที่ ๓ ได้พบว่าในจำนวนคู่สมรสทั้งหมดที่กำลังใช้และไม่ใช้วิธีป้องกันการปฏิสนธิจำแนกตามระดับการศึกษาของสามีและของภรรยา นั้น คู่สมรสที่มีระดับการศึกษาจบชั้นประถมศึกษาปีที่ห้าถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่สี่ขึ้นไปมีอัตราส่วนร้อยละที่ต่ำกว่ามากกวาระดับการศึกษาอื่น หมายความว่า ส่วนใหญ่ของผู้ที่กำลังใช้เป็นผู้ที่มีระดับการศึกษาค่อนข้างสูง แต่เนื่องจากจำนวนประชากรทั้งหมดมีจำนวนผู้ที่มีระดับการศึกษาจบชั้นประถมปีที่หนึ่งถึงชั้นประถมปีที่สี่มาก จำนวนผู้ที่มีระดับการศึกษาสูงมีน้อย จำนวนผู้ที่กำลังใช้ที่อยู่ในระดับการศึกษาจบชั้นประถมปีที่หนึ่งถึงปีที่สี่จึงมีมากกว่ากลุ่มอื่น ทำให้อัตราส่วนร้อยละของคู่สมรสที่กำลังใช้วิธีป้องกันการปฏิสนธิเกือบทุกวิธี เป็นผู้ที่มีระดับการศึกษาจบชั้นประถมปีที่หนึ่งถึงประถมปีที่สี่ทั้งของสามีและของภรรยา (ตารางที่ ๑๖ และ ๑๘ ข)

^{๑๔} Christopher Tietze, "The Current Status of Fertility Control," Population Control (edited by Melvin G. Occana Publications, Inc., 1961), pp. 57 - 58.

^{๑๕} N.N. Ghani, op.cit., pp. 21 - 22.

กล่าวคือ ประมาณร้อยละ ๓๘.๑ ของคุณสมบัติที่กำหนดใช้วิธีป้องกันการปฏิสนธิมีระดับการศึกษาของสามีจบชั้นประถมปีที่หนึ่งถึงชั้นประถมปีที่สี่ และประมาณร้อยละ ๕๕.๗ ของคุณสมบัติที่กำหนดใช้วิธีป้องกันการปฏิสนธิมีระดับการศึกษาของภรรยาจบชั้นประถมปีที่หนึ่งถึงชั้นประถมปีที่สี่ กลุ่มที่กำหนดใช้วิธีป้องกันการปฏิสนธิแบบชั่วคราวอื่น ๆ มีระดับการศึกษาของสามีสูง อาจเนื่องจากการใช้วิธีดังกล่าวผู้ใดเป็นผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับวิธีป้องกันการปฏิสนธิดีพอควร ซึ่งผู้ที่จะมีความรู้ในเรื่องวิธีป้องกันการปฏิสนธิ นั้น ๆ ค็น่าจะเป็นผู้ที่มีระดับการศึกษาคณชั้นสูงด้วย ในการพิจารณาวิธีป้องกันการปฏิสนธิที่คู่สมรสที่มีอายุและระดับการศึกษาต่าง ๆ กันกำหนดเลือกใช้อยู่จากตารางที่ ๑๗ พบว่า ในกลุ่มที่สามีไม่รู้อะไร การเลือกใช้วิธีป้องกันการปฏิสนธิสมัยใหม่มีสัดส่วนต่ำกว่าการเลือกใช้วิธีทำหมันถาวรมาก กล่าวคือ มีการเลือกใช้วิธีป้องกันการปฏิสนธิสมัยใหม่เพียงร้อยละ ๒๘.๒ ขณะที่มีการเลือกใช้วิธีทำหมันถาวรถึงร้อยละ ๖๓.๑ แต่ในกลุ่มที่มีระดับการศึกษาของสามีจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่สี่ขึ้นไปของคู่สมรสที่กำหนดใช้วิธีป้องกันการปฏิสนธิ การใช้วิธีป้องกันการปฏิสนธิแบบชั่วคราวสมัยใหม่มีสัดส่วนที่สูงกว่าการใช้วิธีทำหมันถาวร กล่าวคือ เป็นร้อยละ ๖๐ ต่อร้อยละ ๔๐ โดยเฉพาะมีการใช้ยาเม็ดคุมประเทาร้อยละ ๓๘.๐ ใช้วิธีชั่วคราวอื่น ๆ ร้อยละ ๑๕ แต่การใช้ห่วงพลาสติกมีเพียงร้อยละ ๖ จึงอาจกล่าวได้ว่าระดับการศึกษาของสามีเข้ามาเกี่ยวข้องเกี่ยวกับการเลือกใช้วิธีป้องกันการปฏิสนธิแบบใหม่มากกว่า และเมื่อพิจารณาอายุของสามีในระดับการศึกษาต่าง ๆ กันด้วยพบว่า กลุ่มที่สามีอายุ ๑๕ - ๓๔ ปี การเลือกใช้วิธีป้องกันการปฏิสนธิแบบชั่วคราวโดยเฉพาะวิธีสมัยใหม่ในทุกะดับการศึกษาจะมีอัตราส่วนร้อยละสูงกว่าการเลือกใช้วิธีทำหมันถาวร ในการศึกษาถึงการเลือกใช้วิธีป้องกันการปฏิสนธิของกลุ่มระดับการศึกษาระยะต่าง ๆ กัน (ตารางที่ ๑๘) ปรากฏผลใกล้เคียงกับอัตราส่วนร้อยละที่เลือกใช้วิธีป้องกันการปฏิสนธิของกลุ่มที่มีระดับการศึกษาสามีต่าง ๆ กัน กล่าวคือ ในคู่สมรสที่กำหนดใช้วิธีป้องกันการปฏิสนธิ

กลุ่มสตรีที่ไม่รู้หนังสือมีอัตราส่วนร้อยละในการเลือกใช้วิธีป้องกันการปฏิสนธิแบบชั่วคราวสมัยใหม่ต่ำกว่าแบบถาวร กล่าวคือ มีเพียงร้อยละ ๒๔.๒ ที่ใช้ยาเม็ดรับประทาน และห่วงพลาสติก นอกนั้นใช้วิธีทำหมันถาวรและวิธีชั่วคราวอื่น ๆ อีกเล็กน้อย กลุ่มสตรีที่มีการศึกษานั้นมีขบวนการที่ดีขึ้นไปมีการใช้ยาเม็ดรับประทานร้อยละ ๔๓.๖ สูงกว่าการใช้ห่วงพลาสติกซึ่งมีเพียงร้อยละ ๔.๘ และการทำหมันหญิงซึ่งมีร้อยละ ๒๔.๒ อย่างไรก็ตาม ถ้าพิจารณาวิธีป้องกันการปฏิสนธิที่กลุ่มที่มีจำนวนบุตรที่มีชีวิตจำนวนต่าง ๆ กันของกลุ่มระดับการศึกษาของภรรยาระดับเดียวกัน ปรากฏว่า จำนวนบุตรที่มีชีวิตจะมีอิทธิพลด้วย เช่น ในกลุ่มคู่สมรสที่กำลังใช้วิธีป้องกันการปฏิสนธิมีระดับการศึกษาภรรยาจบชั้นประถมศึกษาปีที่หนึ่งถึงชั้นประถมปีที่สี่ที่ยังไม่มีบุตร มีการเลือกใช้ยาเม็ดรับประทานและวิธีชั่วคราวอื่น ๆ ร้อยละ ๖๖.๖ แต่ในกลุ่มที่มีจำนวนบุตรที่มีชีวิต ๓ - ๔ คนของระดับการศึกษาภรรยาในระดับเดียวกันนี้ การเลือกใช้วิธีป้องกันการปฏิสนธิแบบถาวรมีสัดส่วนสูงกว่าการเลือกใช้วิธีป้องกันการปฏิสนธิแบบชั่วคราวสมัยใหม่เล็กน้อยคือ เป็นร้อยละ ๕๙.๘ ต่อบริเวณร้อยละ ๔๒.๒ สรุปแล้วระดับการศึกษาของคู่สมรสนั้นไม่มีอิทธิพลต่อการเลือกใช้วิธีป้องกันการปฏิสนธิชั่วคราวแบบใหม่มากกว่าแบบถาวร อย่างไรก็ตาม อายุและจำนวนบุตรที่มีชีวิตของคู่สมรสนั้นก็มีส่วนเกี่ยวข้องกับควมดังที่กล่าวข้างต้น

ตารางที่ ๑๖ อัตราส่วนร้อยละของคู่สมรส จำแนกตามวิธีป้องกันการปฏิสนธิที่ใช้และระดับการศึกษาของสามี
(ในแต่ละประเภทของวิธีป้องกันการปฏิสนธิ)

ระดับการศึกษา ของสามี	ร้อยละของวิธีป้องกันการปฏิสนธิที่ใช้					
	ห่วงพลาสติก	ยาเมทริกซ์ประถาน	ทำหมันชาย	ทำหมันหญิง	อื่น ๆ	รวม
รวม	๑๐๐.๐ (๔๘)	๑๐๐.๐ (๑๖๙)	๑๐๐.๐ (๔๔)	๑๐๐.๐ (๒๔๕)	๑๐๐.๐ (๕๐)	๑๐๐.๐ (๕๕๖)
ไม่รูหนังสือ	๑๖.๗	๖.๕	๒.๓	๑๖.๓	๑๐.๐	๑๖.๗
ป.๑ - ป.๔	๔๓.๗	๔๕.๕	๔๓.๑	๓๕.๕	๑๖.๐	๓๘.๑
ป.๕ - มศ.๓	๒๗.๑	๒๔.๙	๓๖.๔	๓๕.๑	๔๔.๐	๓๒.๒
มศ.๔ ขึ้นไป	๑๒.๕	๒๓.๑	๑๘.๒	๑๓.๑	๓๐.๐	๑๘.๐

ตารางที่ ๑๗ วัตถุประสงค์ของคู่มือรศจำแนกตามวิธีป้องกันการปฏิบัติที่ใช่
อายุของสามีและระดับการศึกษาของสามี

อายุและ ระดับการศึกษา	รายละเอียดของวิธีป้องกันการปฏิบัติที่ใช่					รวม
	ห่วงพลาสติก	ยาเม็ดรับประทาน	ทำหมันชาย	ทำหมันหญิง	อื่น ๆ	
<u>รวมทุกกลุ่มอายุ</u>	๘.๖	๓๐.๔	๗.๘	๔๔.๑	๘.๐	๑๐๐.๐(๕๕๖)
ไม่รู้นั่งสื่อ	๑๒.๓	๑๖.๘	๑.๖	๖๑.๕	๗.๗	๑๐๐.๐(๖๕)
ป.๑ - ป.๔	๘.๘	๓๖.๓	๘.๐	๔๑.๐	๓.๘	๑๐๐.๐(๒๑๒)
ป.๕ - มศ.๓	๗.๓	๒๓.๕	๘.๘	๔๘.๐	๑๒.๓	๑๐๐.๐(๑๗๘)
มศ.๔ ขึ้นไป	๖.๐	๓๘.๐	๘.๐	๓๒.๐	๑๕.๐	๑๐๐.๐(๑๐๐)
<u>๑๕ - ๒๔ (รวม)</u>	๑๐.๕	๖๓.๒	๕.๓	๑๐.๕	๑๐.๕	๑๐๐.๐(๑๘)
ไม่รู้นั่งสื่อ	-	* ก	-	-	-	* ก (๑)
ป.๑ - ป.๔	๑๒.๕	๖๒.๕	๑๒.๕	๑๒.๕	-	๑๐๐.๐(๘)
ป.๕ - มศ.๓	-	๖๖.๗	-	๑๖.๗	๑๖.๗	๑๐๐.๐(๖)
มศ.๔ ขึ้นไป	* ก	* ก	-	-	* ก	* ก (๔)
<u>๒๕ - ๓๔ (รวม)</u>	๗.๖	๔๖.๘	๖.๘	๒๕.๗	๑๓.๕	๑๐๐.๐(๑๗๑)
ไม่รู้นั่งสื่อ	๑๖.๗	๕๐.๐	-	๓๓.๓	-	๑๐๐.๐(๖)
ป.๑ - ป.๔	๗.๑	๕๒.๘	๘.๖	๒๗.๑	๔.๓	๑๐๐.๐(๗๐)
ป.๕ - มศ.๓	๗.๘	๓๗.๓	๓.๘	๓๑.๔	๑๘.๖	๑๐๐.๐(๕๑)
มศ.๔ ขึ้นไป	๖.๘	๔๗.๗	๖.๘	๑๕.๘	๒๒.๗	๑๐๐.๐(๔๔)
<u>๓๕ - ๔๔ (รวม)</u>	๘.๑	๒๒.๒	๘.๑	๕๓.๒	๖.๘	๑๐๐.๐(๒๖๕)
ไม่รู้นั่งสื่อ	๑๓.๐	๒๒.๖	-	๖๑.๓	๓.๒	๑๐๐.๐(๓๑)
ป.๑ - ป.๔	๑๐.๔	๒๔.๕	๑๐.๔	๕๑.๘	๒.๘	๑๐๐.๐(๑๐๖)
ป.๕ - มศ.๓	๗.๕	๑๖.๐	๑๑.๗	๕๕.๓	๘.๖	๑๐๐.๐(๘๔)
มศ.๔ ขึ้นไป	๕.๘	๓๒.๔	๕.๘	๔๔.๑	๑๑.๘	๑๐๐.๐(๓๔)
<u>๔๕ ปีขึ้นไป (รวม)</u>	๘.๘	๑๗.๘	๗.๘	๕๗.๘	๗.๘	๑๐๐.๐(๑๐๑)
ไม่รู้นั่งสื่อ	๑๑.๑	-	๓.๗	๗๐.๔	๑๔.๘	๑๐๐.๐(๒๗)
ป.๑ - ป.๔	๑๔.๓	๓๒.๑	๓.๖	๔๒.๘	๗.๑	๑๐๐.๐(๒๘)
ป.๕ - มศ.๓	๗.๑	๑๔.๓	๑๐.๗	๖๐.๘	๗.๑	๑๐๐.๐(๒๘)
มศ.๔ ขึ้นไป	-	๒๗.๘	๑๖.๗	๕๕.๕	-	๑๐๐.๐(๑๘)

* ก จำนวนตัวอย่างต่ำกว่า ๕ ราย

ตารางที่ ๑๘ อัตราส่วนร้อยละของคุดมรดก จำแนกตามวิธีป้องกันการปฏิสนธิที่ใช่
จำนวนบุตรที่มีชีวิตและระดับการศึกษาของภรรยา

จำนวนบุตรที่มีชีวิต และระดับการศึกษา	ร้อยละของวิธีป้องกันการปฏิสนธิที่ใช่					รวม
	ห่วงพลาสติก	ยาเม็ดรับประทาน	ทำหมันชาย	ทำหมันหญิง	อื่น ๆ	
รวมทั้งหมด	๘.๑	๓๒.๗	๘.๑	๔๓.๐	๘.๑	๑๐๐.๐(๖๓๘)
ไมรุหนึ่งสือ	๗.๒	๑๗.๐	๗.๒	๖๑.๔	๗.๒	๑๐๐.๐(๘๓)
ป.๑ - ป.๔	๑๐.๗	๓๓.๕	๘.๐	๔๑.๔	๕.๗	๑๐๐.๐(๓๕๕)
ป.๕ - มศ.๓	๓.๖	๓๕.๓	๗.๘	๔๔.๖	๘.๖	๑๐๐.๐(๑๓๘)
มศ.๔ ขึ้นไป	๔.๘	๔๓.๖	๔.๘	๒๔.๒	๒๒.๖	๑๐๐.๐(๖๒)
ยังไม่มีบุตร (รวม)	-	๕๘.๔	๘.๓	๘.๓	๒๕.๐	๑๐๐.๐(๑๒)
ไมรุหนึ่งสือ	-	-	-	-	-	-
ป.๑ - ป.๔	-	๓๓.๓	๑๖.๗	๑๖.๗	๓๓.๓	๑๐๐.๐(๖)
ป.๕ - มศ.๓	-	*ก	-	-	-	*ก (๓)
มศ.๔ ขึ้นไป	-	*ก	-	-	*ก	*ก (๓)
๑ - ๒ (รวม)	๘.๑	๕๗.๒	๗.๒	๑๕.๗	๑๐.๘	๑๐๐.๐(๑๖๖)
ไมรุหนึ่งสือ	-	๘.๑	๑๘.๒	๕๔.๖	๑๘.๒	๑๐๐.๐(๑๑)
ป.๑ - ป.๔	๑๕.๔	๕๕.๑	๑๐.๓	๑๒.๘	๖.๔	๑๐๐.๐(๗๘)
ป.๕ - มศ.๓	๔.๒	๖๘.๘	๔.๒	๑๔.๖	๘.๓	๑๐๐.๐(๔๘)
มศ.๔ ขึ้นไป	๓.๕	๖๒.๑	-	๑๐.๔	๒๔.๑	๑๐๐.๐(๒๘)
๓ - ๔ (รวม)	๗.๑	๒๔.๓	๑๓.๔	๔๖.๘	๘.๔	๑๐๐.๐(๒๓๘)
ไมรุหนึ่งสือ	๘.๐	๓๒.๐	๑๒.๐	๔๔.๐	๔.๐	๑๐๐.๐(๒๕)
ป.๑ - ป.๔	๘.๒	๒๘.๒	๑๔.๑	๔๓.๗	๕.๘	๑๐๐.๐(๑๓๕)
ป.๕ - มศ.๓	๓.๘	๑๓.๕	๑๓.๕	๕๘.๖	๘.๖	๑๐๐.๐(๕๒)
มศ.๔ ขึ้นไป	๗.๔	๑๘.๕	๑๑.๑	๔๐.๗	๒๒.๒	๑๐๐.๐(๒๗)

ตารางที่ ๑๘ (ต่อ)

จำนวนบุตรที่สมัคร และระดับการศึกษา	รายละเอียดของวิธีป้องกันการปฏิสนธิที่ใช้					รวม
	ทวงพลาสติก	ยาเม็ดรับประทาน	ทำหมันชาย	ทำหมันหญิง	อื่น ๆ	
<u>๕ - ๖ (รวม)</u>	๗.๐	๒๐.๔	๓.๒	๖๖.๘	๒.๕	๑๐๐.๐(๑๕๗)
<u>ไมรุหนังสือ</u>	๑๐.๔	๖.๘	-	๘๒.๘	-	๑๐๐.๐(๒๘)
ป.๑ - ป.๔	๗.๑	๒๔.๒	๓.๐	๖๒.๖	๓.๐	๑๐๐.๐(๘๘)
ป.๕ - มศ.๓	๓.๗	๑๘.๕	๗.๔	๖๖.๗	๓.๗	๑๐๐.๐(๒๗)
มศ.๔ ขึ้นไป	-	* ก	-	* ก	-	* ก (๒)
<u>๗ คนขึ้นไป (รวม)</u>	๑๓.๘	๒๖.๒	๓.๑	๕๖.๑	๑๐.๘	๑๐๐.๐(๖๕)
<u>ไมรุหนังสือ</u>	๕.๖	๑๖.๗	๕.๖	๕๕.๖	๑๖.๗	๑๐๐.๐(๑๘)
ป.๑ - ป.๔	๒๑.๖	๓๒.๔	๒.๗	๓๗.๘	๕.๘	๑๐๐.๐(๓๗)
ป.๕ - มศ.๓	-	๑๑.๑	-	๖๖.๗	๒๒.๒	๑๐๐.๐(๘)
มศ.๔ ขึ้นไป	-	* ก	-	-	-	* ก (๑)

* ก จำนวนตัวอย่างต่ำกว่า ๕ ราย

ตารางที่ ๑๘ (ข) อัตราส่วนร้อยละของคู่สมรส จำแนกตามวิธีป้องกันการปฏิสนธิที่ใช้และระดับการศึกษาของภรรยา (ในแต่ละประเภทของวิธีป้องกันการปฏิสนธิ)

ระดับการศึกษา ของภรรยา	ร้อยละของวิธีป้องกันการปฏิสนธิที่ใช้					
	ห่วงพลาสติก	ยาเม็ดรับประทาน	ทำหมันชาย	ทำหมันหญิง	อื่น ๆ	รวม
รวม	๑๐๐.๐ (๕๒)	๑๐๐.๐ (๒๐๘)	๑๐๐.๐ (๕๒)	๑๐๐.๐ (๒๗๔)	๑๐๐.๐ (๕๒)	๑๐๐.๐ (๖๓๘)
ไม่รู้น้ำส้ว	๑๑.๕	๖.๗	๑๑.๕	๑๘.๖	๑๑.๕	๑๓.๐
ป.๑ - ป.๔	๓๓.๑	๕๗.๐	๖๑.๕	๕๓.๓	๓๘.๕	๕๕.๗
ป.๕ - มศ.๓	๘.๖	๒๓.๔	๒๑.๒	๒๒.๖	๒๓.๑	๒๑.๖
มศ.๔ ขึ้นไป	๕.๘	๑๒.๘	๕.๘	๕.๕	๒๖.๘	๘.๗

ข. ถิ่นที่อยู่อาศัย

การอาศัยอยู่ในเขตที่เจริญมีความสะดวกสบายเนื่องจากวิทยาการสมัยใหม่ที่ก้าวหน้าทำให้ถิ่นที่อยู่เป็นพื้นที่ที่ต่อเหตุการณ์มักจะเป็นคนที่มีความคิดสมัยใหม่ ยอมรับของใหม่ทางกายภาพที่อยู่ในเขตชนบท โดยเฉพาะอยู่อาศัยในเมืองหลวง สภาพของเมืองทำให้ต้องมีการแข่งขันกัน ทั่วครอบครัวจึงมักคำนึงถึงภาวะทางเศรษฐกิจและสังคมคือ ต้องการมีรายได้ และต้องการขยายฐานะทางสังคม ความต้องการดังกล่าวจะบรรลุลงชายเขาหากครอบครัวมีภาระในการเลี้ยงดูบุตรไม่มาก ทำให้คนในเมืองหลวงมีความคิดในเรื่องจำกัดจำนวนบุตรมากกว่า มีการปฏิบัติวางแผนครอบครัวมากกว่า ประกอบกับคนในเมืองมีการศึกษาสูงและศูนย์บริการอนามัยครอบครัวส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในเมือง ความเข้าใจถึงปัญหาต่าง ๆ และวิธีป้องกันการปฏิสนธิต่าง ๆ จึงน่าจะมีมากกว่าคนในส่วนอื่นของประเทศ ในประเทศเดนมาร์ก^{๑๖} พบว่า มีความแตกต่างในการเลือกใช้ชีวิตป้องกันการปฏิสนธิต่าง ๆ กัน ในกลุ่มที่มีพื้นฐานหรือภูมิหลังทางสังคมที่ต่างกัน คู่สมรสในเมืองมีการใช้ชีวิตป้องกันการปฏิสนธิตามธรรมชาติควบคู่กับวิธีการสมัยใหม่รวมทั้งการทำหมันสูงกว่าคู่สมรสในชนบท และคู่สมรสในเมืองเริ่มใช้ชีวิตป้องกันการปฏิสนธิเร็วกว่าคู่สมรสในชนบท กล่าวคือ เริ่มใช้ภายหลังการมีบุตรคนแรก ในประเทศไทย สถิติของกระทรวงสาธารณสุข^{๑๗} พบว่า ผู้รับบริการวางแผนครอบครัวในภาคต่าง ๆ มีจำนวนไม่ต่างกันนัก ยกเว้นในนครหลวงมีการรับบริการมากที่สุดและเพิ่มขึ้นทุกปี ทั้งนี้เนื่องจากนครหลวงเป็นสถานที่ตั้งของบริการส่วนใหญ่ สำหรับ

^{๑๖} David Yaukey, Fertility Differences in a Modernizing Country, (Princeton: Princeton University Press, 1961), pp. 67 - 69.

^{๑๗} National Family Planning Project, loc.cit.

การศึกษาครั้งนี้ จากการสุ่มตัวอย่างประชากรในเขตเทศบาลเมืองของจังหวัดต่าง ๆ ที่ตกเป็นตัวอย่างทั่วประเทศมา ๑๓ จังหวัด จังหวัดละ ๒ เขต รวม ๒๔ เขต ยกเว้น นครหลวงกรุงเทพธนบุรีสุ่มตัวอย่างมา ๓๒ เขตเทศบาล เนื่องจากการสุ่มตัวอย่างดังกล่าวเป็นการสุ่มตัวอย่างระดับประเทศ มิได้คำนึงถึงระดับภาค การศึกษาเปรียบเทียบอัตราการใช้วิธีป้องกันการปฏิสนธิวิธีต่าง ๆ ระหว่างภาคจึงไม่อาจทำได้ เปรียบเทียบใดแ่่นนครหลวงกับรวมเขตจังหวัดอื่น ๆ เท่านั้น ควบเหตุที่มีการสุ่มตัวอย่างเขตเทศบาลในนครหลวงมากกว่าเขตอื่น จึงทำให้จำนวนผู้ที่ใช้วิธีป้องกันการปฏิสนธิเป็นผู้ที่อยู่ในนครหลวงมากกว่า แต่จากตารางที่ ๑๕ จะเห็นวารอยละของการใช้วิธีต่าง ๆ ของคนที่อาศัยอยู่ในนครหลวงกับเขตอื่น ๆ ไม่แตกต่างกันมากนัก มีอัตราส่วนรอยของการใช้วิธีทำหมันหญิงและวิธียาเม็ดรับประทานสูงกว่าอัตราส่วนรอยของการใช้วิธีอื่น ๆ กล่าวคือ ผู้ที่อาศัยในนครหลวงมีอัตราส่วนรอยในการใช้วิธีทำหมันหญิงรอยละ ๔๔.๕ ไซยาเม็ดรับประทานรอยละ ๓๑.๓ ไซหวงพลาสติก รอยละ ๘.๗ ทำหมันชายรอยละ ๘.๒ และใช้วิธีป้องกันการปฏิสนธิชั่วคราวอื่น ๆ รอยละ ๗.๒ ขณะที่ในเขตอื่น ๆ มีอัตราการใช้วิธีทำหมันรอยละ ๔๐.๖ ไซยาเม็ดรับประทานรอยละ ๓๔.๓ วิธีชั่วคราวอื่น ๆ รอยละ ๑๐.๐ ทำหมันชายรอยละ ๘.๐ และไซหวงพลาสติก รอยละ ๗.๒ เมื่อพิจารณาสถานที่คลอดบุตรโดยปกติของผู้ที่ใช้การใช้วิธีป้องกันการปฏิสนธิประกอบ ปรากฏว่า ส่วนใหญ่ของผู้ที่ดำงใช้วิธีป้องกันการปฏิสนธิวิธีต่าง ๆ มีการคลอดบุตรโดยปกติที่โรงพยาบาล หรือคลินิก การใช้วิธีป้องกันการปฏิสนธิวิธีต่าง ๆ ระหว่างผู้ที่อาศัยอยู่ในนครหลวงกับผู้ที่อาศัยในเขตอื่น ๆ ที่มีการคลอดบุตรโดยปกติที่โรงพยาบาลหรือคลินิกมีอัตราส่วนรอยในการเลือกใช้แต่ละวิธีไม่แตกต่างกันนัก กล่าวคือ มีอัตราส่วนรอยในการเลือกใช้วิธีต่าง ๆ ตามลำดับคือ ใช้วิธีทำหมันหญิงรอยละ ๔๓.๓ ไซยาเม็ดรับประทานรอยละ ๓๔.๘ และไซหวงพลาสติก รอยละ ๘.๐ เป็นต้น สำหรับผู้ที่มีการคลอดบุตรโดยปกติ

ที่บานที่อาศัยอยู่ในนครหลวงมีอัตราส่วนร้อยละ ในการใช้วิธีทำหมันถาวรสูงกว่าวิธีอื่น
ที่นาสนใจคือ มีการทำหมันชายร้อยละประมาณ ๑๖.๒ สูงกว่าการเลือกใจของกลุ่ม
ที่คัดลอกบุตรที่บานและอาศัยอยู่ในเขตอื่น ๆ ซึ่งมีเพียงร้อยละ ๘.๕ ทั้งนี้เนื่องจาก
จากผู้ที่อาศัยอยู่ในนครหลวง ส่วนนี้จะมีหัวหน้าสมัยยอมทำหมันแทนภรรยา และเนื่องจาก
จากผู้ที่อาศัยในนครหลวงการไปทำหมันชายที่โรงพยาบาลน่าจะสะดวกกว่าผู้ที่อาศัยใน
เขตอื่น

ตารางที่ ๑๘ อัตราส่วนร้อยละของคุดมรสจำแนกตามวิธีป้องกันการปฏิสนธิที่ใช้
 สถานะที่คลอดบุตรโดยปกติและที่อายุอาศัย

สถานะที่คลอดบุตรโดยปกติและที่อายุอาศัย	ร้อยละของวิธีป้องกันการปฏิสนธิที่ใช้					รวม
	ห่วงพลาสติก	ยาเม็ดรับประทาน	ทำหมันชาย	ทำหมันหญิง	อื่น ๆ	
รวมทั้งหมด	๘.๑	๓๒.๕	๘.๑	๔๓.๐	๘.๓	๑๐๐.๐(๖๕๓)
บุตรหลวง	๘.๓	๓๑.๓	๘.๒	๔๔.๕	๗.๒	๑๐๐.๐(๔๐๒)
อื่น ๆ	๗.๒	๓๔.๓	๘.๐	๔๐.๖	๑๐.๐	๑๐๐.๐(๒๕๑)
ยังไม่มีบุตร (รวม)	-	๖๖.๗	๘.๓	๘.๓	๑๖.๗	๑๐๐.๐(๑๒)
บุตรหลวง	-	๖๐.๐	-	-	๔๐.๐	๑๐๐.๐(๕)
อื่น ๆ	-	๗๑.๔	๑๔.๓	๑๔.๓	-	๑๐๐.๐(๗)
คลอดที่บ้าน (รวม)	๘.๐	๒๖.๐	๑๒.๐	๔๘.๕	๘.๕	๑๐๐.๐(๒๐๐)
บุตรหลวง	๖.๘	๒๐.๓	๑๖.๒	๕๐.๑	๒.๗	๑๐๐.๐(๗๔)
อื่น ๆ	๑๐.๓	๒๕.๔	๘.๘	๓๘.๘	๑๑.๘	๑๐๐.๐(๑๒๖)
คลอดที่โรงพยาบาล, คลินิก	๘.๑	๓๔.๘	๖.๒	๔๓.๓	๗.๖	๑๐๐.๐(๔๓๔)
บุตรหลวง	๘.๔	๓๓.๘	๖.๖	๔๓.๑	๗.๒	๑๐๐.๐(๓๒๐)
อื่น ๆ	๘.๔	๓๗.๗	๕.๓	๔๓.๘	๘.๘	๑๐๐.๐(๑๑๔)
อื่น ๆ (รวม)	-	๑๖.๗	๑๖.๗	๔๘.๘	๑๖.๗	๑๐๐.๐(๖)
บุตรหลวง	-	-	-	*๓	*๓	*๓ (๒)
อื่น ๆ	-	*๓	*๓	*๓	-	*๓ (๔)

*๓ จำนวนตัวอย่างต่ำกว่า ๕ ราย

ในการเลือกวิธีป้องกันการผลิตนิ้แบบชั่วคราวมากกว่าการทำหมันถาวร กล่าวคือ รอยละ ๓๘.๖ ไชยาแม่ได้รับประทาน รอยละ ๑๒.๔ ใช้วิธีชั่วคราวอื่น ๆ รอยละ ๔.๖ ไชยหวงพลาสติก และรอยละ ๓๑.๖ ไชยการทำหมันหญิง แม้ในกลุ่มสตรีที่เคยทำงานนอกรบ้านหลังการสมรสแต่ปัจจุบันไม่ไค่ทำก็มี อัตราส่วนรอยที่เลือกไชยาแม่ได้รับประทานถึงรอยละ ๔๖.๗ ขณะที่กลุ่มสตรีที่ไม่ไค่ทำงานนอกรบ้านหลังการสมรสมีเพียงรอยละ ๒๔.๗ เท่านั้นที่ไชยาแม่ได้รับประทาน และรอยละกว่า ๕๐ ที่ใช้วิธีทำหมันถาวร การพิจารณาอายุและจำนวนบุตรที่มีชีวิตของกลุ่มสตรีที่กำลังใช้วิธีป้องกันการผลิตน้ทั้งที่มีการทำงานนอกรบ้านและไม่ไค่ทำงานนอกรบ้านหลังการสมรสพบว่า ในกลุ่มสตรีที่มีอายุน้อย (๑๕ - ๒๔ ปี) ของทั้งกลุ่มสตรีที่มีการทำงานนอกรบ้านและไม่ไค่ทำงานนอกรบ้านหลังการสมรสมีอัตราส่วนรอยในการไชยาแม่ได้รับประทานถึงประมาณรอยละ ๗๐ แต่อัตราส่วนรอยในการไชยาแม่ได้รับประทานของกลุ่มสตรีที่ทำงานนอกรบ้านเป็นรอยละ ๗๔ สูงกว่ากลุ่มสตรีที่ไม่ทำงานนอกรบ้านเล็กน้อย (คือ มีเพียงรอยละ ๖๗ ที่กำลังใช้วิธีไชยาแม่ได้รับประทาน) ในกลุ่มสตรีที่อายุมากขึ้น (๓๕ - ๔๔ ปี) ของทั้งกลุ่มสตรีที่มีการทำงานนอกรบ้านและกลุ่มสตรีที่มีอาชีพแม่บ้านมีรอยละในการใช้วิธีทำหมันถาวรสูงประมาณรอยละ ๖๗ อย่างไรก็ตาม ในกลุ่มสตรีที่ทำงานนอกรบ้านของหมวดอายุนี้ที่ไชยาแม่ได้รับประทานมีรอยละ ๒๖ ขณะที่กลุ่มสตรีที่ไม่ไค่ทำงานนอกรบ้านของหมวดอายุเดียวกันนี้ไชยาแม่ได้รับประทานรอยละ ๑๖ เช่นเดียวกัน กลุ่มที่มีจำนวนบุตรที่มีชีวิตจำนวนน้อย (๐ - ๒ คน) ของทั้งกลุ่มสตรีที่มีการทำงานนอกรบ้านและไม่ไค่ทำงานนอกรบ้านหลังการสมรส มากกว่าครึ่งหนึ่งใช้วิธีป้องกันการผลิตน้ชั่วคราวโดยมีการไชยาแม่ได้รับประทานประมาณรอยละ ๕๗ กลุ่มสตรีที่ทำงานนอกรบ้านหลังการสมรสมีรอยละในการไชยาแม่ได้รับประทานสูงกว่ากลุ่มสตรีที่ไม่ไค่ทำงานนอกรบ้านหลังการสมรสเล็กน้อยคือ กลุ่มที่ไม่ทำไชยประมาณรอยละ ๖๐ กลุ่มที่ไม่ทำไชยประมาณรอยละ ๕๒ เมื่อจำนวนบุตรที่มีชีวิตมาก (๕ - ๖ คน) ทั้งสตรีที่ทำงานนอกรบ้านและไม่ไค่

ทำงานนอกร้านหลังการสมรสมีอัตราส่วนร้อยละในการใช้วิธีทำหมั้นถาวรสูงถึงประมาณ ร้อยละ ๗๐ และกลุ่มสตรีที่ไม่ได้ทำงานนอกร้านมีร้อยละในการใช้วิธีทำหมั้นสูงกว่า สตรีที่ทำงานนอกร้านคือ กลุ่มที่ไม่ได้ทำงานนอกร้านไซ้เป็นร้อยละ ๗๒ แก่กลุ่มที่ ทำงานนอกร้านไซ้ร้อยละ ๖๑ อย่างไรก็ตาม การโยธาแม่ได้รับประทานของสตรีใน สองกลุ่มที่มีจำนวนบุตรที่มีชีวิตมาก (๕ - ๖ คน) กลุ่มสตรีที่ไม่ได้ทำงานนอกร้าน โยธาแม่ได้รับประทานเพียงร้อยละ ๑๙ แก่กลุ่มสตรีที่ทำงานนอกร้านไซ้ร้อยละ ๒๕ อาจสรุปได้ว่า ทั้งสตรีที่ทำงานนอกร้านและไม่ได้ทำงานนอกร้านหลังการสมรส ถ้ามีอายุและจำนวนบุตรที่มีชีวิตจำนวนมากจะใช้วิธีทำหมั้นถาวร แต่ในกลุ่มสตรีที่มี การทำงานนอกร้านหลังการสมรสที่มีอายุและจำนวนบุตรที่มีชีวิตจำนวนน้อยมีการใช้ วิธีป้องกันการปฏิสนธิแบบชั่วคราวทั้งที่เป็นแบบเก่าและแบบใหม่สูงกว่ากลุ่มสตรีที่ ไม่ได้ทำงานนอกร้านในกลุ่มอายุและจำนวนบุตรที่มีชีวิตหมวดเดียวกัน โดยจะโยธา แม่ได้รับประทานเป็นส่วนใหญ่และใช้ในสัดส่วนที่สูงกว่าสตรีที่ไม่ได้ทำงานนอกร้าน หลังการสมรส ทั้งนี้เนื่องจากสตรีที่ทำงานนอกร้านหลังการสมรส น่าจะเป็นผู้ที่มีการศึกษาค่อนข้างสูง มีอายุและจำนวนบุตรที่มีชีวิตน้อยอยู่ อาจมีความรู้เกี่ยวกับวิธีป้องกันการปฏิสนธิแบบใหม่คือพอลิวาร์จึงมีโอกาสที่จะเลือกใช้ได้ มากกว่า ประกอบกับการที่ต้องออกทำงานนอกร้านเพื่อช่วยฐานะทางเศรษฐกิจของ ครอบครัว จำเป็นต้องเว้นระยะห่างของการมีบุตรออกไป

ตารางที่ ๒๐ อัตราส่วนร้อยละของคู่สมรสจำแนกตามวิธีป้องกันการปฏิสนธิที่ใช้
อายุของภรรยาและการทำงานนอกร้านของภรรยา
หลังการสมรส

อายุของภรรยาและ การทำงานนอกร้านของ ภรรยาหลังการสมรส	ร้อยละของวิธีป้องกันการปฏิสนธิที่ใช้					รวม
	ห่วงพลาสติก	ยาเม็ดรับประทาน	ทำหมันชาย	ทำหมันหญิง	อื่น ๆ	
<u>รวมทุกกลุ่มอายุ</u>	๘.๑	๓๒.๕	๘.๑	๔๓.๒	๘.๑	๑๐๐.๐(๖๔๓)
ทำ	๙.๖	๓๙.๖	๖.๘	๓๑.๖	๑๒.๔	๑๐๐.๐(๑๓๓)
ไม่ทำ	๗.๖	๒๔.๗	๘.๕	๕๘.๙	๖.๔	๑๐๐.๐(๔๓๖)
เคยทำแต่ปัจจุบันไม่ทำ	๖.๗	๔๖.๗	๑๐.๐	๓๐.๐	๖.๖	๑๐๐.๐(๓๐)
<u>๑๕ - ๒๔ (รวม)</u>	๘.๘	๗๐.๖	๔.๔	๗.๔	๘.๘	๑๐๐.๐(๖๘)
ทำ	๑๐.๕	๗๓.๗	๕.๓	๑๐.๕	-	๑๐๐.๐(๑๘)
ไม่ทำ	๘.๘	๖๖.๗	๔.๕	๖.๗	๑๓.๓	๑๐๐.๐(๔๕)
เคยทำ	-	*	-	-	-	* ^ก (๔)
<u>๒๕ - ๓๔ (รวม)</u>	๘.๔	๓๘.๐	๘.๘	๓๖.๔	๘.๔	๑๐๐.๐(๓๐๘)
ทำ	๙.๐	๔๒.๐	๘.๐	๒๖.๐	๑๕.๐	๑๐๐.๐(๑๐๐)
ไม่ทำ	๘.๓	๓๓.๕	๙.๓	๔๓.๓	๕.๗	๑๐๐.๐(๑๘๔)
เคยทำ	๗.๑	๗๑.๔	๗.๑	๑๔.๓	-	๑๐๐.๐(๑๔)
<u>๓๕ - ๔๔ (รวม)</u>	๘.๑	๑๗.๕	๖.๗	๖๐.๑	๗.๖	๑๐๐.๐(๒๒๓)
ทำ	๑๑.๘	๒๕.๕	๓.๘	๔๗.๑	๑๑.๘	๑๐๐.๐(๕๑)
ไม่ทำ	๖.๘	๑๖.๒	๖.๘	๖๕.๐	๖.๒	๑๐๐.๐(๑๖๑)
เคยทำ	๙.๑	-	๑๘.๒	๖๓.๖	๙.๑	๑๐๐.๐(๑๑)
<u>๔๕ ปีขึ้นไป (รวม)</u>	๔.๕	๑๑.๔	๑๕.๘	๖๑.๔	๖.๘	๑๐๐.๐(๔๔)
ทำ	-	๑๔.๓	๑๔.๓	๕๗.๑	๑๔.๓	๑๐๐.๐(๗)
ไม่ทำ	๕.๖	๑๑.๑	๑๖.๗	๖๓.๘	๖.๘	๑๐๐.๐(๓๖)
เคยทำ	-	-	-	-	* ^ก	* ^ก (๑)

* จำนวนตัวอย่างต่ำกว่า ๕ ราย

ตารางที่ ๒๑ อัตราส่วนร้อยละของบุตรจำแนกตามวิธี ป้องกันการปฏิสนธิที่ใช้
 จำนวนบุตรที่มีชีวิตและการทำงานนอกบ้านของภรรยา
 หลังการสมรส

จำนวนบุตรที่มีชีวิตและ การทำงานนอกบ้านของภรรยา	ร้อยละของวิธีป้องกันการปฏิสนธิที่ใช้					รวม
	ห่วงพลาสติก	ยาเม็ดรับประทาน	ทำหมื่นชาย	ทำหมื่นหญิง	อื่น ๆ	
รวมทั้งหมด	๘.๒	๓๖.๕	๘.๑	๔๓.๐	๘.๒	๑๐๐.๐(๖๕๖)
ทำ	๑๐.๑	๓๘.๑	๖.๗	๓๑.๓	๑๒.๘	๑๐๐.๐(๑๗๘)
ไม่ทำ	๗.๖	๒๘.๗	๘.๕	๕๘.๘	๖.๔	๑๐๐.๐(๔๓๖)
เคยทำ	๖.๕	๔๘.๔	๘.๗	๒๘.๐	๖.๕	๑๐๐.๐(๓๑)
ยังไม่มีบุตร (รวม)	-	๖๑.๕	๗.๗	๗.๗	๒๓.๑	๑๐๐.๐(๑๓)
ทำ	-	๗๑.๔	-	-	๒๘.๖	๑๐๐.๐(๗)
ไม่ทำ	-	๕๐.๐	๑๖.๗	๑๖.๗	๑๖.๗	๑๐๐.๐(๖)
เคยทำ	-	-	-	-	-	-
๑ - ๒ (รวม)	๘.๖	๕๖.๖	๖.๖	๑๖.๓	๑๐.๘	๑๐๐.๐(๑๖๖)
ทำ	๑๐.๓	๖๐.๓	๑.๕	๑๔.๗	๑๓.๒	๑๐๐.๐(๖๘)
ไม่ทำ	๘.๘	๕๒.๒	๑๑.๑	๑๘.๘	๘.๘	๑๐๐.๐(๘๐)
เคยทำ	๑๒.๕	๗๕.๐	-	-	๑๒.๕	๑๐๐.๐(๘)
๓ - ๔ (รวม)	๗.๐	๒๔.๓	๑๓.๖	๔๖.๕	๘.๖	๑๐๐.๐(๒๔๓)
ทำ	๘.๒	๒๒.๔	๑๓.๒	๔๒.๑	๑๓.๒	๑๐๐.๐(๗๖)
ไม่ทำ	๖.๕	๒๓.๒	๑๓.๖	๔๘.๗	๗.๑	๑๐๐.๐(๑๕๕)
เคยทำ	-	๕๐.๐	๑๖.๗	๓๓.๓	-	๑๐๐.๐(๑๖)
๕ - ๖ (รวม)	๗.๐	๒๐.๓	๓.๒	๖๗.๐	๒.๕	๑๐๐.๐(๑๕๘)
ทำ	๑๑.๑	๒๗.๘	๕.๖	๕๕.๖	-	๑๐๐.๐(๑๘)
ไม่ทำ	๖.๒	๑๘.๒	๒.๓	๗๐.๐	๒.๓	๑๐๐.๐(๑๓๐)
เคยทำ	๑๐.๐	๒๐.๐	๑๐.๐	๕๐.๐	๑๐.๐	๑๐๐.๐(๑๐)
๗ คนขึ้นไป (รวม)	๑๓.๖	๒๕.๘	๓.๐	๔๗.๐	๑๐.๖	๑๐๐.๐(๖๖)
ทำ	๒๐.๐	๒๐.๐	-	๕๐.๐	๒๐.๐	๑๐๐.๐(๑๐)
ไม่ทำ	๑๒.๗	๒๕.๕	๓.๖	๔๘.๑	๘.๑	๑๐๐.๐(๕๕)
เคยทำ	-	* ๗	-	-	-	* ๗ (๑)

* ๗ จำนวนตัวอย่างต่ำกว่า ๕ ราย

ตารางที่ ๒๑ (ข) อัตราส่วนรอยของกุสมรสทั้งหมดที่กำดั่งใจ และไม่
วิธีป้องกันการปฏิสนธิ จำแนกตามการทำงานนอกรบ้าน
ของภรรยาหลังการสมรส

การทำงานนอกรบ้าน	รอยละของภรรยาทั้งหมด		
	กำดั่งใจ	ไม่ใจ	รวม
ทำ	๔๗.๑	๕๒.๘	๑๐๐.๐(๓๘๒)
ไม่ทำ	๓๓.๗	๖๖.๓	๑๐๐.๐(๑๒๘๕)
เคยทำ	๒๘.๗	๗๐.๓	๑๐๐.๐(๑๐๖)
ไม่ทราบ	๑๖.๗	๘๓.๓	๑๐๐.๐(๔๒)
รวม	๓๕.๘	๖๔.๑	๑๐๐.๐(๑๘๒๐)

ลักษณะทางเศรษฐกิจ

ก. ฐานะทางเศรษฐกิจ

ลักษณะทางเศรษฐกิจอาจนับได้ว่าเป็นสาเหตุอันหนึ่งที่มีผลกระทบต่อ
 กระบวนการภาวะเจริญพันธุ์และขนาดของครอบครัว ทั้งนี้เนื่องจากผู้ที่ฐานะ
 ทางเศรษฐกิจสูงมักจะมีสถานภาพในสังคมสูงด้วย เป็นเหตุที่ระดับการศึกษาค่อนข้าง
 ดี บุคคลเหล่านี้มักจะเข้าใจและตระหนักถึงภาระของการมีจำนวนบุตรมากเกินไป
 จึงมักเป็นผู้ที่มีความคิดในการจำกัดขนาดครอบครัวโดยการใช้วิธีป้องกันการปฏิสนธิ
 วิธีต่าง ๆ เป็นสำคัญ และบุคคลเหล่านี้สามารถแสวงหาวิธีป้องกันการปฏิสนธิที่มี
 ประสิทธิภาพและเหมาะสมกับตนต่างจากผู้ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำอาจมีความคิดเรื่อง
 การจำกัดจำนวนบุตร แต่เนื่องจากความรู้และฐานะทางเศรษฐกิจไม่อำนวยใน
 การให้ใครมาซึ่งวิธีที่ใช้ในการป้องกันการปฏิสนธิเหล่านั้น ต้องอาศัยบริการจาก
 รัฐบาลเสียเป็นส่วนใหญ่ทำให้ครอบครัวของผู้ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำมักจะมีขนาด
 ใหญ่ อย่างไรก็ตามอาจพบว่า ครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจสูงมากถึงขั้นหนึ่ง
 อาจมีบุตรมาก ในบทนี้จึงมุ่งพิจารณาถึงฐานะทางเศรษฐกิจของผู้ที่ใช้วิธีป้องกันการ
 การปฏิสนธิวิธีต่าง ๆ ได้ใช้วิธีวิเคราะห์ฐานะทางเศรษฐกิจทางอ้อมโดยการให้คะแนน
 กับระดับการศึกษา อาชีพ และเครื่องใช้บริโภคประเภทถาวรในบานของหัวหน้าครัวเรือน
 ต่าง ๆ แบ่งฐานะทางเศรษฐกิจออกเป็น ๓ ระดับคือ ครัวเรือนที่มีฐานะทาง
 เศรษฐกิจต่ำหรือจน ครัวเรือนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจปานกลาง และครัวเรือนที่มี
 ฐานะทางเศรษฐกิจสูงหรือรวย และเนื่องจากมาตรการในการกำหนดให้คะแนน
 หรือจัดกลุ่มฐานะทางเศรษฐกิจนี้ ปรากฏว่า จากตัวอย่างที่ศึกษามีจำนวนของ
 ตัวอย่างมากกว่าครึ่งหนึ่งที่ตกอยู่ในกลุ่มที่ไม่ทราบฐานะทางเศรษฐกิจหรือไม่สามารถ
 กำหนดฐานะทางเศรษฐกิจได้ จึงศึกษาคุณสมบัติตัวอย่างเท่าที่ทราบฐานะทางเศรษฐกิจ
 เท่านั้น ซึ่งอาจทำให้ผลที่ได้คาดคิดไปจากข้อเท็จจริงไปบ้าง

เกี่ยวกับฐานะทางเศรษฐกิจของผู้ที่มีการใช้วิธีป้องกันการปฏิสนธิวิธีต่าง ๆ ที่ศึกษาโดย สนิท โปะะกฤษณะ^{๒๐} พบว่า ร้อยละ ๕๗.๘ มีรายได้โดยประมาณ ๕๐๐ - ๑,๐๐๐ บาทต่อเดือน ส่วนการศึกษาของ อารี สมบูรณ์สุข^{๒๑} พบว่า ร้อยละ ๗๑ ของผู้ที่ใส่ห่วงพลาสติกมีรายได้ต่ำกว่า ๗๕๐ บาทต่อเดือน รายงานของประเทศ มาเลเซีย^{๒๒} พบว่า ในกลุ่มสตรีหมวกอายุเดียวกันกลุ่มที่มีรายได้สูงกว่ามีอัตราการ ใช้วิธีวางแผนครอบครัวสูงกว่ากลุ่มที่มีรายได้ต่ำกว่า ในปากีสถาน^{๒๓} พบว่า รัศมี รายได้ของครอบครัวมีอิทธิพลต่อการเลือกใช้วิธีป้องกันการปฏิสนธิ กล่าวคือ ผู้ที่มี รายได้ต่ำมักเลือกใช้ห่วงพลาสติก ทั้งนี้อาจเพราะเสียค่าใช้จ่ายน้อย ผลการศึกษา ในครั้งนี้ (ตารางที่ ๒๒ ข) ปรากฏว่า มากกว่าครึ่งหนึ่ง (ประมาณร้อยละ ๖๒.๘) ของผู้ที่กำลังใช้วิธีป้องกันการปฏิสนธิวิธีต่าง ๆ เป็นผู้ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดีและ ประมาณหนึ่งในสี่ของผู้ที่กำลังใช้ฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ ในกลุ่มผู้ที่กำลังใช้วิธี ป้องกันการปฏิสนธิมีสัดส่วนของผู้ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจปานกลางต่ำสุดเพียงร้อยละ ๑๐

---

^{๒๐} สนิท โปะะกฤษณะ, เรื่องเดียวกันหน้าเดียวกัน

^{๒๑} Aree Somboonsuk and Others, "A Report on the First Eight Month of IUD Service in an Urban Hospital in Thailand," The Second Seminar on Population of Thailand (Bangkok: National Research Council, 1965), p. 83.

^{๒๒} Malaysia, National Family Planning Board, Report on West Malaysian Family Survey (Kuala Lumpur: Kum Printers, 1967), p. 269.

^{๒๓} N.N. Ghani, op.cit., p. 20.

แต่ข้อมูลนี้อาจผิดความจริงไปบ้าง เนื่องจากไม่ทราบหรือไม่สามารถกำหนดถึงฐานะทางเศรษฐกิจของครัวเรือนของคู่สมรสที่กำลังใช้วิธีป้องกันการปฏิสนธิอยู่ประมาณกว่าครึ่งหนึ่ง อย่างไรก็ตามจากการศึกษาคู่สมรสที่กำลังใช้วิธีป้องกันการปฏิสนธิอยู่ที่สามารถทราบถึงฐานะทางเศรษฐกิจอาจให้ผลที่คร่าว ๆ ในกลุ่มที่มีฐานะทางเศรษฐกิจปานกลาง มีอัตราส่วนร้อยละในการใช้ยาเม็ดรับประทานประมาณร้อยละ ๗๖ และห่วงพลาสติกประมาณร้อยละ ๘ ซึ่งสูงกว่าอัตราส่วนร้อยละในการใช้ยาเม็ดรับประทานของกลุ่มที่มีฐานะทางเศรษฐกิจสูงและการใช้ห่วงพลาสติกของกลุ่มที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ (ตารางที่ ๒๒) เมื่อพิจารณาการเลือกใช้วิธีป้องกันการปฏิสนธิของผู้ที่มีจำนวนบุตรที่มีชีวิตของกลุ่มที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่างกัน ปรากฏว่า ในทุกกลุ่มฐานะทางเศรษฐกิจที่มีจำนวนบุตรที่มีชีวิต ๑ - ๒ คน มักใช้ยาเม็ดรับประทาน (ประมาณร้อยละ ๘๕) และเมื่อจำนวนบุตรที่มีชีวิตเพิ่มเป็น ๓ - ๔ คน ทุกกลุ่มฐานะทางเศรษฐกิจมีอัตราส่วนร้อยละในการใช้วิธีป้องกันการปฏิสนธิแบบถาวรสูงกว่าการใช้วิธีป้องกันการปฏิสนธิแบบชั่วคราว (ประมาณร้อยละ ๖๖ ใช้วิธีทำหมันถาวร) อัตราส่วนร้อยละในการใช้วิธีทำหมันถาวรส่วนมากจะเพิ่มขึ้นตามจำนวนบุตรที่เพิ่มในทุกกลุ่มฐานะทางเศรษฐกิจ

ตารางที่ ๒๒ อัตราส่วนร้อยละของคุณสมบัติจำนวนนกตามวิธีป้องกันการปนเปื้อนที่ไข่
จำนวนบุตรที่มีชีวิตและฐานะทางเศรษฐกิจ

จำนวนบุตรที่มีชีวิต และฐานะทางเศรษฐกิจ	ร้อยละของวิธีป้องกันการปนเปื้อนที่ไข่					รวม
	หวางพลาสติก	ยาเม็ครีบประทาน	ทำหมันชาย	ทำหมันหญิง	อื่น ๆ	
รวมทั้งหมด	๕.๖	๒๖.๖	๕.๒	๕๔.๑	๘.๕	๑๐๐.๐(๒๔๘)
จน	๓.๐	๓๑.๓	๖.๐	๕๑.๘	๑๓.๙	๑๐๐.๐(๒๗)
ปานกลาง	๘.๐	๓๒.๐	๘.๐	๕๒.๐	-	๑๐๐.๐(๒๕)
ดี	๖.๕	๒๓.๗	๔.๕	๕๙.๖	๕.๘	๑๐๐.๐(๑๕๖)
ยังไม่มีการ (รวม)	-	* ก	-	-	-	* ก (๔)
จน	-	* ก	-	-	-	* ก (๓)
ปานกลาง	-	* ก	-	-	-	* ก (๑)
ดี	-	-	-	-	-	-
๑ - ๒ (รวม)	๑.๙	๕๔.๗	๗.๕	๒๐.๘	๑๕.๑	๑๐๐.๐(๕๓)
จน	-	๖๐.๙	๔.๔	๑๗.๔	๑๗.๔	๑๐๐.๐(๒๓)
ปานกลาง	-	๘๐.๐	-	๒๐.๐	-	๑๐๐.๐(๕)
ดี	๔.๐	๔๔.๐	๑๒.๐	๒๔.๐	๑๖.๐	๑๐๐.๐(๒๕)
๓ - ๔ (รวม)	๔.๗	๑๗.๔	๘.๑	๕๘.๑	๑๑.๖	๑๐๐.๐(๘๖)
จน	๓.๙	๑๕.๔	๗.๗	๕๐.๐	๒๓.๑	๑๐๐.๐(๒๖)
ปานกลาง	๑๑.๑	๒๒.๒	๒๒.๒	๕๔.๕	-	๑๐๐.๐(๙)
ดี	๓.๙	๑๗.๗	๕.๙	๖๔.๗	๗.๘	๑๐๐.๐(๕๑)
๕ - ๖ (รวม)	๕.๑	๑๖.๕	๒.๕	๗๓.๔	๒.๕	๑๐๐.๐(๗๙)
จน	๖.๗	-	๖.๗	๗๓.๓	๑๓.๓	๑๐๐.๐(๑๕)
ปานกลาง	-	๑๒.๕	-	๘๗.๕	-	๑๐๐.๐(๘)
ดี	๕.๔	๒๑.๘	๑.๘	๗๑.๔	-	๑๐๐.๐(๕๖)
๗ คนขึ้นไป (รวม)	๑๘.๒	๑๘.๒	-	๕๗.๗	๓.๙	๑๐๐.๐(๒๖)
จน	-	-	-	-	-	-
ปานกลาง	* ก	-	-	* ก	-	* ก (๒)
ดี	๑๖.๗	๒๐.๘	-	๕๘.๓	๔.๒	๑๐๐.๐(๒๔)

* ก จำนวนตัวอย่างต่ำกว่า ๕ ราย

ตารางที่ ๒๒ (จ) อัตราส่วนร้อยละของคู่สมรส จำแนกตามวิธีป้องกันการปฏิสนธิที่ใช้และฐานะทางเศรษฐกิจ
(ในแต่ละประเภทของวิธีป้องกันการปฏิสนธิ)

ฐานะทางเศรษฐกิจ	ร้อยละของวิธีป้องกันการปฏิสนธิที่ใช้					
	ห่วงพลาสติก	ยาเม็ดรับประทาน	ทำหมันชาย	ทำหมันหญิง	อื่น ๆ	รวม
รวม	๑๐๐.๐ (๑๘)	๑๐๐.๐ (๖๖)	๑๐๐.๐ (๑๓)	๑๐๐.๐ (๑๓๘)	๑๐๐.๐ (๒๑)	๑๐๐.๐ (๒๔๘)
จน	๑๕.๓	๓๑.๘	๓๐.๘	๒๐.๘	๕๗.๑	๒๗.๐
ปานกลาง	๑๕.๓	๑๒.๑	๑๕.๕	๘.๗	-	๑๐.๑
ดี	๗๑.๕	๕๖.๑	๕๓.๘	๖๘.๕	๔๖.๘	๖๖.๘

ข. อาชีพ

การศึกษาผู้รับบริการไสหวงพลาสติกของ อารี สมบูรณ์สุข^{๒๔} พบว่า ส่วนใหญ่ของสตรีที่มารับบริการวางแผนครอบครัว สามีมีอาชีพรับจ้างไร่นา และ ช่างนา การศึกษาลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคมของผู้มารับบริการวางแผนครอบครัว วิธีต่าง ๆ ของโครงการวางแผนครอบครัว กระทรวงสาธารณสุข^{๒๕} พบว่า ร้อยละ ๙๐ มีสามีมีอาชีพเป็นช่างนา แต่ในการศึกษารุ่นนี้เป็นการศึกษาในเขตเมือง อาชีพ ที่ปรากฏจึงอาจแตกต่างจากการศึกษาข้างต้นซึ่งส่วนใหญ่เป็นการศึกษาในเขตชนบท จากตารางที่ ๔ พบว่า ในจำนวนคู่สมรสทั้งหมดกลุ่มอาชีพของสามีในเขตเมืองที่มี อัตราการไขว้ป้องกันการปฏิสนธิมากที่สุดคือ กลุ่มอาชีพรับราชการ ทำงานไขว้วิชาชีพ เป็นร้อยละ ๕๐.๗ ตามลำดับ กลุ่มอาชีพสามีที่มีอัตราการไขว้มากที่สุดคือ กลุ่มอาชีพ เกษตรกรเพียงร้อยละ ๒๔.๖ ตารางที่ ๒๓ ข ในกลุ่มที่กำลังไขว้ป้องกันการปฏิสนธิ วิธีไสหวงพลาสติกเป็นวิธีที่กลุ่มอาชีพกรรมกรหรือรับจ้างทั่วไปมีสัดส่วนการไขว้มากที่สุด คือ ประมาณร้อยละ ๕๔ กลุ่มอาชีพเกษตรกรมีการไขว้น้อยที่สุดเพียงร้อยละ ๓.๔ วิชยาแม่กับประธานเป็นวิธีที่กลุ่มอาชีพสามีเป็นกรรมกรหรือรับจ้างทั่วไปกับกลุ่มที่ ทำงานไขว้วิชาชีพมีการไขว้มากที่สุด ร้อยละ ๔๔ และร้อยละ ๓๕ ตามลำดับ กลุ่มอาชีพ สามีทำงานไขว้วิชาชีพมีอัตราการไขว้ในการไขว้ทำหมันหญิงมากที่สุดคือ ประมาณ ร้อยละ ๕๕ เมื่อพิจารณาการเลือกไขว้ป้องกันการปฏิสนธิวิธีต่าง ๆ ของคู่สมรสที่ กำลังไขว้ป้องกันการปฏิสนธิที่มีอาชีพของสามีต่าง ๆ กัน ตารางที่ ๒๓ ปรากฏว่า

^{๒๔} Aree Somboonsuk, and Others, loc.cit.

^{๒๕} National Family Planning Project, Ministry of Public Health, op.cit., p. 19.

กลุ่มอาชีพสามี่ทำงานในวิชาชีพมีการเลือกใช้วิธีทำหมั้นหญิงและยาเฝ้ารับประทาน
มากกว่าวิธีอื่นคือ เป็นร้อยละ ๔๔ และร้อยละ ๓๒ ตามลำดับ กลุ่มอาชีพสามี่
รับราชการมีอัตราการใช้ห่วงพลาสติกต่ำสุดเพียงร้อยละ ๓.๘ และมีการใช้ยาเฝ้าร
รับประทานและการทำหมั้นหญิงใกล้เคียงกันคือ เป็นร้อยละ ๓๘.๘ และ ๓๑.๒
ตามลำดับ กลุ่มอาชีพสามี่เป็นกรรมกรหรือรับจ้างทั่วไปนับว่ามีอัตราส่วนร้อยละในการ
ใช้วิธีห่วงพลาสติกสูงกว่ากลุ่มอาชีพอื่นคือ ประมาณร้อยละ ๑๑ อาชีพของภรรยา
ที่กำลังใช้วิธีป้องกันการปฏิสนธิวิธีต่าง ๆ ในตารางที่ ๒๔ ข ปรากฏว่า วิธีป้องกันการ
การปฏิสนธิที่คู่สมรสกำลังใช้อยู่เกือบทุกวิธี (ยกเว้นวิธีชั่วคราวอื่น ๆ) ประมาณ
ครึ่งหนึ่งของผู้ที่ใช้แต่ละวิธีนั้น ๆ มีอาชีพของภรรยาอื่น ๆ ซึ่งหมายถึงมีอาชีพแบบงาน
วิธีป้องกันการปฏิสนธิชั่วคราวอื่น ๆ นั้น คู่สมรสที่ใช้ประมาณร้อยละ ๔๕ มีอาชีพ
ภรรยาทำงานในวิชาชีพ ซึ่งผลการศึกษานี้จึงน่าจะสนับสนุนผลการที่กล่าวใน
ตอนก่อนว่า ผู้ที่ใช้วิธีป้องกันการปฏิสนธิแบบชั่วคราวอื่น ๆ น่าจะเป็นผู้ที่มีการ
ศึกษาและฐานะทางเศรษฐกิจดีพอควร กลุ่มภรรยาทำงานในวิชาชีพน่าจะเขาขาย
คิงกลาวใด เมื่อพิจารณาการเลือกใช้วิธีป้องกันการปฏิสนธิวิธีต่าง ๆ ของคู่สมรส
ที่กำลังใช้วิธีป้องกันการปฏิสนธิของภรรยา ตารางที่ ๒๔ จะเห็นว่า
กลุ่มภรรยาทำงานในวิชาชีพมีอัตราส่วนร้อยละในการใช้ห่วงพลาสติกต่ำเพียงร้อยละ
๖.๘ และประมาณครึ่งหนึ่งที่ใช้วิธีทำหมั้นหญิง กลุ่มอาชีพภรรยาข้าราชการมีสัดส่วน
การใช้ยาเฝ้ารับประทานและทำหมั้นหญิงเท่ากันและสูงกว่าการใช้วิธีอื่นคือ ประมาณ
ร้อยละ ๓๘ และเมื่อพิจารณาถึงความต้องการบุตรเพิ่มของกลุ่มอาชีพภรรยาต่าง ๆ
กันปรากฏว่า ทุกกลุ่มอาชีพที่ต้องการบุตรเพิ่ม ประมาณครึ่งหนึ่งใช้ยาเฝ้ารับประทาน
และในกลุ่มที่ไม่ต้องการบุตรเพิ่มประมาณ ๕๐ เปอร์เซ็นต์ของทุกกลุ่มอาชีพใช้วิธี
ทำหมั้นถาวร เว้นแต่กลุ่มอาชีพภรรยาข้าราชการร้อยละ ๕๐ ใช้ยาเฝ้ารับประทาน

ตารางที่ ๒๓ อัตราส่วนร้อยละของคู่สมรสว่าแนกตามวิธี ป้องกันการปฏิสนธิที่ใช่
จำนวนบุตรที่มีชีวิตและอายุของพวกเขา

จำนวนบุตรที่มีชีวิต และอายุของพวกเขา	ร้อยละของวิธีป้องกันการปฏิสนธิที่ใช่					รวม
	ห่วงพลาสติก	ยาเม็ดรับประทาน	ทำหมันชาย	ทำหมันหญิง	อื่น ๆ	
รวมทั้งหมด	๘.๓	๓๑.๘	๘.๑	๔๓.๕	๘.๓	๑๐๐.๐ (๒๒๘)
ทำงานใช้วิชาชีพ	๖.๕	๒๘.๖	๕.๓	๕๑.๐	๘.๒	๑๐๐.๐ (๒๔๕)
เกษตรกร	๙.๕	๑๙.๐	๙.๕	๕๓.๒	๘.๘	๑๐๐.๐ (๒๑)
กรรมกร, รับจ้าง						
ทั่วไป	๑๐.๘	๓๔.๔	๓.๔	๓๙.๕	๓.๘	๑๐๐.๐ (๒๕๖)
ข้าราชการ	๓.๘	๓๘.๘	๑๖.๒	๓๑.๒	๑๐.๐	๑๐๐.๐ (๘๐)
อื่น ๆ	๑๑.๑	๒๕.๘	๑๑.๑	๔๐.๘	๑๑.๑	๑๐๐.๐ (๒๓)
ยังไม่มีบุตร (รวม)	-	๕๔.๕	๘.๑	๘.๑	๒๓.๓	๑๐๐.๐ (๑๑)
ทำงานใช้วิชาชีพ	-	* ก	-	-	-	* ก (๘)
เกษตรกร	-	-	-	-	-	-
กรรมกร, รับจ้าง						
ทั่วไป	-	๒๘.๖	๑๔.๓	๑๔.๓	๔๒.๘	๑๐๐.๐ (๓)
ข้าราชการ	-	-	-	-	-	-
อื่น ๆ	-	-	-	-	-	-
๑ - ๒ (รวม)	๘.๕	๕๓.๐	๓.๐	๑๕.๘	๑๐.๓	๑๐๐.๐ (๑๕๘)
ทำงานใช้วิชาชีพ	๓.๖	๕๘.๘	๕.๔	๑๓.๘	๑๘.๓	๑๐๐.๐ (๕๖)
เกษตรกร	-	-	* ก	-	-	* ก (๒)
กรรมกร, รับจ้าง						
ทั่วไป	๑๕.๔	๕๐.๘	๔.๖	๑๘.๔	๑๐.๘	๑๐๐.๐ (๖๕)
ข้าราชการ	๓.๑	๓๑.๕	๓.๑	๑๐.๓	๓.๖	๑๐๐.๐ (๒๘)
อื่น ๆ	๑๔.๓	๕๓.๑	๑๔.๓	-	๑๔.๓	๑๐๐.๐ (๓)

ตารางที่ ๒๓ (ต่อ)

จำนวนบุตรที่มีชีวิต และอายุของสามี	ยอดของวิธีป้องกันการใช้					รวม
	ทองพลาสติก	ยาเม็ดรับประทาน	ทำหมันชาย	ทำหมันหญิง	อื่น ๆ	
๓ - ๔ (รวม)	๗.๑	๒๓.๔	๑๓.๘	๔๖.๘	๘.๘	๑๐๐.๐(๒๓๘)
ทำงานใช้วิชาชีพ	๕.๖	๑๘.๘	๑๐.๐	๕๔.๔	๑๑.๑	๑๐๐.๐(๘๐)
เกษตรกร	๑๖.๗	๑๖.๗	-	๖๖.๖	-	๑๐๐.๐(๖)
กรรมกร, รับจ้าง ทั่วไป	๑๐.๓	๓๑.๘	๑๖.๔	๓๘.๒	๖.๖	๑๐๐.๐(๘๗)
ข้าราชการ	-	๑๔.๗	๓๖.๔	๓๘.๖	๑๔.๗	๑๐๐.๐(๓๔)
อื่น ๆ	๘.๓	๑๖.๗	๘.๓	๖๖.๗	-	๑๐๐.๐(๑๖)
๕ - ๖ (รวม)	๗.๑	๑๘.๘	๓.๖	๖๗.๓	๖.๖	๑๐๐.๐(๑๕๖)
ทำงานใช้วิชาชีพ	๕.๔	๑๖.๖	๖.๗	๗๓.๐	๖.๗	๑๐๐.๐(๗๔)
เกษตรกร	๑๖.๕	๒๕.๐	-	๖๖.๕	-	๑๐๐.๐(๘)
กรรมกร, รับจ้าง ทั่วไป	๗.๐	๒๖.๘	๓.๕	๖๓.๖	๓.๕	๑๐๐.๐(๕๗)
ข้าราชการ	๘.๓	๓๓.๓	-	๕๘.๓	-	๑๐๐.๐(๑๖)
อื่น ๆ	๒๐.๐	-	๒๐.๐	๖๐.๐	-	๑๐๐.๐(๕)
๗ คนขึ้นไป (รวม)	๑๓.๘	๒๖.๑	๑.๕	๔๗.๗	๑๐.๘	๑๐๐.๐(๖๕)
ทำงานใช้วิชาชีพ	๒๓.๘	๑๘.๑	-	๕๗.๑	-	๑๐๐.๐(๒๑)
เกษตรกร	-	๒๐.๐	-	๖๐.๐	๒๐.๐	๑๐๐.๐(๕)
กรรมกร, รับจ้าง ทั่วไป	๑๓.๓	๓๐.๐	๓.๓	๔๖.๗	๖.๗	๑๐๐.๐(๓๐)
ข้าราชการ	-	๓๓.๓	-	๓๓.๓	๓๓.๓	๑๐๐.๐(๖)
อื่น ๆ	-	* ก	-	-	* ก	* ก (๓)

* จำนวนตัวอย่างต่ำกว่า ๕ ราย

ตารางที่ ๒๓ (ข) อัตราส่วนร้อยละของคู่สมรส จำแนกตามวิธีป้องกันการปฏิสนธิที่ใช่และอาชีพของสามี
(ในแต่ละประเภทของวิธีป้องกันการปฏิสนธิ)

อาชีพของสามี	ร้อยละของวิธีป้องกันการปฏิสนธิที่ใช่					
	หญิงพลัดศึกษา	ข้าราชการ	ค้าหัตถ์ขาย	ทำหัตถ์หญิง	อื่น ๆ	รวม
รวม	๑๐๐.๐ (๕๒)	๑๐๐.๐ (๒๐๐)	๑๐๐.๐ (๕๑)	๑๐๐.๐ (๒๗๔)	๑๐๐.๐ (๕๒)	๑๐๐.๐ (๖๒๙)
พนักงานในวิชาชีพ	๓๐.๘	๓๕.๐	๒๗.๕	๔๕.๖	๓๘.๕	๓๙.๐
เกษตรกร	๓.๘	๒.๐	๓.๘	๔.๔	๑.๘	๓.๓
กรรมกร, รัฐบาล ทั่วไป	๕๓.๘	๔๔.๐	๓๗.๒	๓๖.๘	๓๘.๕	๔๐.๗
ข้าราชการ	๕.๘	๑๕.๕	๒๕.๕	๘.๑	๑๕.๓	๑๒.๗
อื่น ๆ	๕.๘	๓.๕	๕.๘	๔.๐	๕.๘	๔.๓

ตารางที่ ๒๔ อัตรารายส่วนของกลุ่มร่วมนำแนกตามวิธีป้องกันการปฏิบัติงานที่ใช้
ความต่องานบุตรเพิ่มและอาชีพของภรรยา

ความต่องานบุตรเพิ่มและ อาชีพของภรรยา	รายละเอียดของวิธีป้องกันการปฏิบัติงานที่ใช้					รวม
	หลวงพลาตัก	ยาแม่ครัวประทาน	ทำหมันชาย	ทำหมันหญิง	อื่น ๆ	
รวมทั้งหมด	๘.๐	๓๓.๐	๘.๓	๕๖.๑	๘.๖	๑๐๐.๐(๒๓๐)
ทำงานใช้วิชาชีพ	๖.๘	๒๗.๐	๖.๘	๔๗.๕	๑๑.๘	๑๐๐.๐(๒๐๔)
เกษตรกร	-	๒๔.๐	๑๒.๐	๕๖.๐	๘.๐	๑๐๐.๐(๒๕)
กรรมกร, รับจ้าง ทั่วไป	๘.๓	๓๘.๖	๘.๑	๓๓.๓	๘.๓	๑๐๐.๐(๘๖)
ข้าราชการ	-	๓๘.๕	๗.๗	๓๘.๕	๑๕.๓	๑๐๐.๐(๑๓)
อื่น ๆ	๘.๖	๓๕.๘	๘.๘	๓๘.๗	๖.๐	๑๐๐.๐(๓๐๖)
ต่องาน (รวม)	๗.๕	๕๘.๐	๓.๑	๑๘.๑	๑๓.๘	๑๐๐.๐(๑๖๐)
ทำงานใช้วิชาชีพ	๖.๘	๕๑.๐	๒.๑	๑๘.๒	๒๑.๓	๑๐๐.๐(๔๗)
เกษตรกร	-	* ๗	-	* ๗	-	* ๗ (๓)
กรรมกร, รับจ้าง ทั่วไป	๓.๘	๖๘.๒	๓.๘	๑๑.๕	๑๑.๕	๑๐๐.๐(๒๖)
ข้าราชการ	-	* ๗	-	-	* ๗	* ๗ (๓)
อื่น ๆ	๘.๘	๕๘.๓	๓.๗	๑๘.๕	๘.๖	๑๐๐.๐(๘๑)
ไม่ต่องาน (รวม)	๘.๕	๒๔.๒	๕.๒	๕๐.๗	๗.๐	๑๐๐.๐(๔๕๘)
ทำงานใช้วิชาชีพ	๗.๑	๒๐.๐	๘.๔	๕๕.๕	๘.๐	๑๐๐.๐(๑๕๕)
เกษตรกร	-	๒๒.๗	๑๓.๖	๕๔.๖	๘.๑	๑๐๐.๐(๒๒)
กรรมกร, รับจ้าง ทั่วไป	๑๒.๓	๒๔.๖	๑๐.๕	๔๓.๘	๘.๘	๑๐๐.๐(๕๗)
ข้าราชการ	-	๔๐.๐	๑๐.๐	๕๐.๐	-	๑๐๐.๐(๑๐)
อื่น ๆ	๘.๘	๒๖.๖	๘.๘	๔๘.๖	๕.๑	๑๐๐.๐(๒๑๔)
ไม่แน่ใจ (รวม)	-	๔๑.๗	๒๕.๐	๓๓.๓	-	๑๐๐.๐(๑๒)
ทำงานใช้วิชาชีพ	-	-	-	* ๗	-	* ๗ (๒)
เกษตรกร	-	-	-	-	-	-
กรรมกร, รับจ้าง ทั่วไป	-	* ๗	-	* ๗	-	* ๗ (๓)
ข้าราชการ	-	-	-	-	-	-
อื่น ๆ	-	๕๖.๘	๕๖.๘	๑๔.๓	-	๑๐๐.๐(๗)

* ๗ จำนวนตัวอย่างต่ำกว่า ๕ ราย

ตารางที่ ๒๔ (ข) อัตราส่วนร้อยละของคู่สมรส จำแนกตามวิธีป้องกันการปฏิสนธิที่ใช่และอาชีพของภรรยา
(ในแต่ละประเภทของวิธีป้องกันการปฏิสนธิ)

อาชีพของภรรยา	ร้อยละของวิธีป้องกันการปฏิสนธิที่ใช่					
	ห่วงพลาสติก	ยาเม็ดรับประทาน	ทำหมันชาย	ทำหมันหญิง	อื่น ๆ	รวม
รวม	๑๐๐.๐ (๕๑)	๑๐๐.๐ (๒๐๘)	๑๓๐.๐ (๕๒)	๑๐๐.๐ (๒๖๕)	๑๐๐.๐ (๕๔)	๑๐๐.๐ (๖๓๐)
ทำงานในวิชาชีพ	๒๗.๕	๒๖.๔	๒๖.๙	๓๖.๖	๔๔.๕	๓๒.๔
เกษตรกร	-	๒.๙	๕.๘	๕.๓	๓.๗	๔.๐
กรรมกร, รับจ้าง ทั่วไป	๑๕.๖	๑๖.๔	๑๓.๕	๑๐.๙	๑๔.๘	๑๓.๖
ข้าราชการ	-	๒.๔	๑.๙	๑.๙	๓.๗	๒.๑
อื่น ๆ	๕๖.๙	๕๑.๙	๕๑.๙	๔๕.๓	๓๓.๓	๔๗.๙